СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIV. Ч. 49. Джерзи Сіті, Н. Дж., второк, 2-го марта, 1926. VOL. XXXIV. No. 49. Jersey City, N. J., Tuesday, March 2. 1926. THREE CENTS

Шікаґо просить конґрес о допомогу в боротьбі зі злочином.

ВАШИНҐТОН, 27. лютого. — Віцепрезидент Злучених Держав Дос предложив сенатови прозьбу шикаґовського Товариства Кращого Правління допомогти містови в його боротьбі проти повени злочинів у сьому місті. Петиція говорить, що розбишаки є справдішними панами міста.

КОНҐРЕС СВАРИТЬСЯ ЗА ЛЕТНИЦТВО.

ВАШИНҐТОН, 27. лютого. — Межи палатою послів а сенатом заповідається завзята боротьба за допомогу летництву. Видно се з того, що сенатовий комітет для військових справ противиться ухвалюванню більшої суми на будову літаків, а такий самий комітет палати послів заявився за такою ухвалою. Президент заявився згідно з думкою сенатового комітету.

ҐУБЕРНАТОРКА БУДЕ КАНДИДУВАТИ ЗНОВА.

ОСТИН, Тексас, 27. лютого. — Пані Мирием Ферґасон, перша жінка на становищи ґубернатора, заявила, що при сьогорічних виборах ґубернатора стейту Тексасу вона буде знова кандидувати на сей уряд, бо лишень у сей спосіб, на її думку, народ стейту може дати до пізнання, що осудженне її мужа опирається на брехні.

ЗА ПРОГИБІЦІЙНИЙ ЗАКОН.

ВАШИНҐТОН, 27. лютого. — Прогибіційний адміністратор Фостер знова звільнив зі служби 25 прогибіційних агентів, подаючи за причину брак фондів та надужиття в урядованню.

Гол Корбет, суддя з Кентакі, виголосив у демократичнім клюбі в Ню Йорку відчит, в якому говорив, що закон Волстеда буде в короткім часі змінений.

О. Др. Джан Клумен, президент Колеґії Св. Івана, в Брукліні, критикував прогибіційний закон яко одну з головних причини повени злочинів та деморалізації молодежи.

НОВІ БУРІ НА ОКЕАНІ.

НЮ ЙОРК, 27. лютого. — Богато кораблів, які мали приїхати сими днями до місцевого порту, поспізнялося по дві й три доби, бо на океані знова бушують сильні морські бурі.

БОРОТЬБА МЕЖИ ДЕРЖАВОЮ А ЦЕРКВОЮ В МЕКСИКУ.

МЕКСИКО, 27. лютого. — Альберт Техада, федеральний секретар нутрішних справ, у розмові з американськими ґазетярами пояснив основи боротьби межи церквою а державою в Мексику.

Говорив він, що федеральний уряд не виступає проти релігії яко такої. Однак уряд мусить виступати проти того, що ґрупа чужих священиків уживає церкви яко орудя для боротьби проти уряду й держави. Сі священики хочуть піддати Мексико під уплив чужої влади, Риму, себто зробити Мексико служкою римського папи. Католицьким священикам в минувшині уже два рази вдавалося на хвилю се осягнути: раз за ґенерала Санта Ани, котрий, щоб добути собі начальну владу в державі, піддався зовсім у руки католицьких священиків; другий раз, за габсбурського цісаря Максиміліяна, котрого опісля розстріляли мексиканські революціонери. Тепер у третє священики пробують стати політичною силою та диктувати мексиканському народови політику.

Проти сього виступив уряд. Уряд має надію на побіду, бо він думає, що народ уже побачив, що римські священики не дають Мексиканцям нічого, а лишень витягають з нього гроші для Риму.

ЗАПОВІДАЄТЬСЯ БОРОТЬБА ЗА ОБЖАЛОВАННЄ СУДДІ.

ВАШИНҐТОН, 27. лютого. — Нарешті сього тижня прийде на порядок денний конґресових нарад питання поставлення в обжалованнє федерального судді Инглиша, з федерального суду східного Илиной, котрому спеціяльний слідчий комітет закидає цілий ряд злочинів та зловжитків в урядованню. Хоча за обжалованнем заявився сей комітет, на повній палаті найдеться богато прихильників судді, через що справа певно протягнеться так, що через неї лишень треба буде відай продовжити сесію конґресу.

ТЕЖ „ВАРВАРСТВО".

ПИТСБУРҐ, ПА., 27. лютого. — Перед місцевим стейтовим судом розглядано позов якоїсь пані М. Елперн, котра позивала свого мужа о розвід на основі нелюдського обходження, яке полягало в тому, що муж домагався від жінки, щоби вона йшла спати в 9. годині. Суддя теж був того погляду, що таке домаганнє свідчить про варварство мужа та прихилився до прозьби жени.

„МУСОЛІНІ — НЕБЕЗПЕКА ДЛЯ МИРА".

НЮ ЙОРК, 27. лютого. — Джордж Викершем, представник Злучених Держав у Комісії Пятнайцяти для Кодифікації Межинародного Закона при Лізі Народів, говорив тут перед Гарвардським Клюбом про межинародні відносини в Европі та назвав італійського диктатора Мусоліні найбільшою небезпекою для мира світа. На думку бесідника, Мусоліні треба усунути в публичнім інтересі ладу й мира.

ВИСУВАЮТЬ КАНДИДАТУРУ ДЕЙВИСА ПРОТИ ПІНШО.

ВАШИНҐТОН, 28. лютого.— В місцевих ґазетах появилася чутка, що теперішний секретар праці Дєйвис має незадовго зрезиґнувати зі свого уряду, щоби виступити яко кандидат републиканської партії на уряд ґубернатора стейту Пенсилвенії проти теперішного ґубернатора Піншо. Се дуже легко може покінчитися росколом републиканської партії в сьому стейті. Демократи вже шукають основ союза з ґрупою Піншо.

ПРИГОТОВАННЯ ДО ВОЗДУШНОЇ ВИПРАВИ НА ПІВНІЧНИЙ БІГУН.

ВАШИНҐТОН, 28. лютого.— Американські летуни, що вибираються летіти літаками до північного бігуна, вже незадовго вибираються в підбігунові околиці, щоби там приготовити собі базу для свого лету. Ся база має бути основана на острові Шпіцберген, у Кінґс Бей. Виправу попирають грошево амириканські міліонери: Ракефелер, Форд, Астор і Райен.

ЗАЛОЖЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В М. ЗАКОПАНІМ.

5. січня 1926, зібрались до готелю „Стамари" всі Українці замешкалі під цей час в Закопанім, як еміґранти з Великої України так і наддністрянці. Заслухавши справоздання про попередню культурну працю української еміґрації в Закопанім, ухвалили заснувати в Закопанім Українську Національну Громаду, обравши за голову Громади Михайла Гикавого, заступник.м Тимофея Рибака, секретарем С. Оржехівського і заступником секретаря Рожко-Орлянського. Громада на далі буде провадити культурну працю і пропаґанду між чужинцями про наші національно визвольні змагання.

НАСЛІДКИ НЕЗНАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ.

В Харкові звільнила радвлада кількох урядовців міського банку і кількох з комунальних установ за те, що відносилися ворожо до українізації. Це перша ластівка репресивних засобів до тих, що в приписаному речинці не вивчили української мови з політичних мотивів категорії старорежімного чорносотенства. Якщо за тією ластівкою піде дальша акція в тому напрямі, то це буде запорукою, що українізація скоро направду здійсниться.

АВТОМОБІЛІ ПІДКОПУЮТЬ ПРОДУКЦІЮ ФОРТЕПЯНІВ.

Союз французьких фабрикантів жаліється в меморіялі до влади на слабу продукцію. Меморіял каже, що продукція фортепянів упала на 40 процент. Теперішні жінки і дівчата тужать за автомобілями, а про музику ніхто і не думає. То є одна з причин слабого розвитку продукції фортепянів.

З ТРАГЕДІЙ МОЛОДИХ СЕРДЕЦЬ.

Недавно застрілив себе у Львові 20-літний дентистичний технік Арон Гершес, застріливши одночасно свою наречену, модистку Шуберт. Причиною був спротив його родичів, щоби він женився з бідною дівчиною. Гершес убив свою наречену за її згодою і залишив лист підписаний спільно з нею: „Покидаємо цей світ без жалю і вибачаємо всім, які довели нас до такої крайности... Остання наша воля — поховати нас разом"...— 28-літня робітниця Пастернаківна випила сільного квасу з йодиною. Перевезли її до шпиталя. — 19-літня кравчиня Яніна С. закохалась в якімсь великоміськім Дон Жуані і впала не першою жертвою його сітей. Коли прозріла, з розпуки випила морфіну та йодину; — лежить у шпиталі. Як на один день, то на Львів аж занадто...

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР У ЛОДЗІ.

Повідомляють з Лодзі, що з днем 3. лютого ц. р. розпочались там в найгарнійшій салі „Фільгармонії" гостинні виступи Українського Театру А. Залеського. Як ми довідалися, театр А. Залеського істнує вже більше 4 років і цілий час перебував у Конґресівці й на Волині. Останнє півріче місцем його перебування були всі більші й менші міста біля Лодзі, бо до Лодзі театр не міг заїхати з причини адміністративного характеру. Тепер всі перешкоди нарешті усунено і більше пів міліона мешканців Лодзі матиме нагоду пізнати українську драму й комедію в артистичнім виконанню. Мистецький бік театру спочиває в руках Гр. Сітовського, адміністративним керовником театру є Юрко Вовченко.

ПЕРЕЛЮДНЕННЯ ЯПОНІЇ.

Згідно з найновішими вістками, японська людність збільшується щорічно о 750,000 людей. Число людности цілої держави виносить 83 з половиною міліонів, то значить пять міліонів більше як в 1920 р. На властиву Японію припадає коло 60 міліонів, то є 2 міліони більше як в 1920 році, на півостров Корею припадає 19 з половиною міліонів, о 2 міліони більше як в 1921 р. Густота населення у властивій Японії виносить 750 мешканців на 1 квадр. милю. Супроти цього перелюднення, Японці мусять еміґрувати із своєї вітчини. Землями іміґраційними для них є півостров Корея (має вже 90 мешканців на один квадратовий кільометр), Манджурія, Сибір і південна Америка. Союзні Держави Північної Америки і англійські домінії борються, як можуть, проти японської іміґрації.

ДЕ ПІДДУБНИЙ БУДЕ БОРОТИСЯ.

В Массилон, Огайо, Піддубний буде боротися 5. марта.

РОЗБІРКА ПРАВОСЛАВНОГО СОБОРУ.

На основі умови з мін. вн. справ, варшавський маґістрат має перeняти розбірку собору на Саській площі. Маґістрат за цю роботу одержить матеріял із розбірки. Розбірку мають скінчити з кінцем цього року.

КАРТИ ДО ГРИ.

Гра в карти є нині світовою приємністю, а навіть недуґою. Більше поширена як шахи та инша, розумніша і здоровіша розривка. А проте відносно її винахід не старий. Хоча Китайці оповідають у своїх хроніках про винахід карт ще 1120 перед Хр., але ці звістки є сумнівні. Найстарші карти збережені донині є в Азійськім Музею у Лондоні. Вони мають, як упевняє сучасний історик гри в карти Алекс Проктор, щонайменьше 1000 літ. Старовина не знала карт і в Европі не вживали їх перед XIV століттям, бо і Петрарка наводячи всі гри, не згадує про них. Перша згадка про карти є з р. 1392 у Франції, в рахунку скарбника Карла VI. Продукція карт була в половині XIV ст. дуже дорога, бо ручна. Число карт уживаних до гри змінялось на протязі століть. З початку було їх 21, потім 78; — давніше між фіґурами були король, королева, лицар і слуга, згодом лицар щез, а зі слуги зробили „хлопця".

ЕМІҐРАЦІЙНИЙ РУХ В ПОЛЬЩІ.

Еміґраційний рух в Польщі треба поділити на континентальний (коли еміґранти задержуються в Европі) і заморський. Рух континентальної еміґрації за місяць жовтень минулого року виказує загальне число 2.740 еміґрантів, з чого 2,594 виїхало до Франції. Звіт заморської еміґрації за той самий місяць виказує загальне число 2,009 еміґрантів, в чого до Арґентини виїхало 590 осіб, а до Палестини 756 осіб. До Польщі вернуло 721 рееміґрантів, з того із Союзних Держав Америки 143, а з Франції 252 особи.

КИЇВСЬКИЙ ЯРМАРОК.

В Києві йдуть дуже інтензивні підготування до цьогорічного ярмарку. Вже тепер помітний попит на товари всякого рода. Потреба чорних металів зазначилась вже тепер на 400 ваґонів, запотребування сільськогосподарських машин дійшло вже до величини на суму півтора міліона карбованців. Самих шиб замовлено 250 ваґонів, соняшникового олію 15 цистерн, рижу 120 ваґонів, оселедців 300 ваґонів. Мануфактури треба найменше 125 ваґонів.

ПЕНСІЯ ДЛЯ РІДНІ В. БЛАКИТНОГО.

Президія ВУЦВК-ту доручила Наркомові соціяльного забезпечення полагодити в приспішеному порядку справу виплати пенсії для жінки, дитини і матері пок. В. Блакитного.

Заповідають боротьбу народів на Зборі Ліґи Народів.

ЖЕНЕВА, Швайцарія, 28. лютого. — „Дух Локарна", який буцімто царив в Европі чотири місяці, минається. На місце братерської любови, згоди і мира, виступає ненависть, незгода і боротьба.

Коли 8-ого березня с. р. зачнеться Збір Ліґи Народів задля приняття Німеччини в члени Ліґи Народів і вибору її до Ради Ліґи Народів, то се, як тут згори запевняють, отворить шлях до нової борні народів.

Хотяй аліянти згодились на сей плян в Локарні й обіцяли жити в згоді і любови, то се буде, як кажуть, почином і притокою війни. Франція рішучо обстоює при домаганню, щоб одночасно з Німеччиною допущено до Ради Ліґи Народів також і Польщу. Її підпирає згідно зі своєю новою політикою, Муссоліні, а навіть, як передають з Мадриду, готова підперти й Еспанія, котра сподівається сим робом виробити і для себе шлях, щоб дістатись до Ради Ліґи Народів на постійного члена.

Яко привід в аґітації за допущеннем Польщі до Ради Ліґи Народів подають се, що буцімто Австрія хоче вже тепер злучитися з Німеччиною, та що се скріпить німецьку націю в Европі, і що проти сього мусить Франція мати якусь противагу, якою буцімто вважає участь Польщі в Раді Ліґи Народів.

Та сей наступ Франції дуже трудний, бо Анґлія, Німеччина, Швеція, Бельґія, Голяндія і Норвеґія вже заявились проти сього пляну і годі вірити, щоб вони ради Франції могли змінити свою постанову.

„НЕВДЯЧНІСТЬ" ФРАНЦУЗІВ АМЕРИКАНЦЯМ.

ПАРИЖ, 28. лютого. — Тутешні ґазети сповіщають про плян поставлення памятника „ескадрилі Ляфаетта" (американським летунам, котрі також острілювали українські війска в Галичині) коштом Американця Виллиема Нелсона Кромвелла.

Памятник має бути поставлений в парку Сен Клю. Для нього має місто призначити частину парку, що має 120 акрів. Кошт памятника винесе 2,000,000 франків.

Сей плян не подобається тутешнім дневникам, особливо тому, що, як пишуть, він поганий і не буде жадною прикрасою.

А вже найменьше припав до вподоби ґазеті Пті Блен, яка різко і ґризко скритикувала сей плян яко „наїзд" Американців на французьку землю.

БУДЕ ПОБОРЮВАТИ МУССОЛІНІЯ.

ПАРИЖ, 28. лютого. — Італійський ґенерал Чесаре Россі, котрий втік сюди з Італії, отворив тут своє інформаційне бюро, з якого буде вести пропаґанду проти Муссолінія.

Фашісти бояться його пропаґанди, бо він яко адютант Муссолінія знає всі його тайни.

Кажуть, що він хоче розширити свою пропаґанду також і на Анґлію й Америку.

МУССОЛІНІ СТРАШИТЬ ЕВРОПУ НІМЦЯМИ.

РИМ, 28. лютого. — Диктатор Мусоліні приняв сьогодня кореспондентів в палаті Кіджі, де давнійше була австрійська амбасада.

Він наперед сказав, що вістки про його недуґу неправдиві, бо він чується цілком здоровий і на силах і радий, що може працювати.

Далі він говорив, що аж тепер зрозумів німецьку небезпеку для Европи. На його думку, Німці не покинули мрії про опанованнє цілої Европи. Він каже, що всенімецька орґанізація має силу в Німеччині, Австрії і других краях і готовиться панувати в Европі.

Тому, каже, він зачав проти-німецьку політику в південному Тиролю і тому теж остерігає цілу Европу перед німецькою небезпекою.

ЯК ЗГИНУВ КОЛЧАК.

МОСКВА, 26. лютого. — Бувший командант тюрми в Іркутску, на Сибірі, Ішаев, описує в тутешній пресі, як помер тому 6 літ адмірал Колчак (начальник російської білоґвардійської армії, по походженню Українець).

Ішаев каже, що Колчака зрадив Чех др. Бляґош. Коли большевики його засудили на смерть і вели на страченнє, він хотів зажити трутину, аби вони не могли його стріляти. Але Ішаев се помітив і відібрав йому трутину. Перед страченнем спитались Колчака про його останню волю. Він сказав, що хотів би бачитись зі своєю жінкою. Та сього йому відмовлено.

Його виведено на місце страчення разом з його товаришем Попеляєвом. Колчак не змінився ані не задрожав і одробиночки в останній хвилі життя, а тільки спокійно відповів на прощальні слова Попеляєва: Прощай!

КОРОНАЦІЯ СІЯМСЬКОГО КОРОЛЯ.

БАНГКОК, столиця Сіяму (Азія), 26. лютого. — Сьогодня відбулась тут виставна коронація нового сіямського короля Праджатіпока, котрий став королем по смерти його брата в падолисті минулого року.

На торжестві була сіямська знать і заграничні посли.

Король перейшов з палати до святині Будди, де оголосив себе оборонцем віри.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сити і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
За оголошення редакція не відповідає.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery.
З Канади належить висилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЦАР ВОРОЖБИТОМ

З Берліна знова дався чути голос російського монарха, чи пак одного з правдивих російських монархів, яких тепер є пів дозена. Сим разом великий князь Кирило роздобув десь новий ладунок горівки чи вина та розговорився вселаскавійше з якимсь газетярем, запускаючися відважно й без притомности в далеку будуччину, віщуючи зовсім певно, що буде а чого не буде.

Великий князь Кирило се той самий, який свого часу присягав на російську республику, але дістався за границю, пожалів своєї присяги та проголосив себе одиноким правдивим царем всеї Росії і став вселаскавійше панувати над російським народом з баварського міста Кобурга. Через кілька літ йшла від нього та його прихильників горяча пропаґанда, яка голосила світови, що російська монархістична іміґрація, роскинена по всіх закутинах світа, не забула свого довгу супроти рідного краю й монарха, але збирається, гуртується, орґанізується та вже в найблизчій будучности піде на добутте походом на Росію добувати славу, вітчину й престіл для правовірного царя Кирила. Та серед самих російських монархістів згоди не було. Цариця-вдовиця пятнувала проголошение царем Кирила передчасним, бо цар Микола Другий на її думку ще живе. Проти претенсій Кирила виступив великий князь Микола Романов, а відтак ще пів тузіна одинаких і правдивих накорінків князів Рюриковичів, які говорили, що вони мають хоч куди кращі права до престола Руси, як якісь там вишкробки міщанина Кобили.

Кілька тижнів тому здавалося, що серед сеї скандальної просто незгідливости настав зворот до згоди, — коли на російський монархістичний зізд у Монахові потягнули громадно генерали, гетьмани, адмірали, з ріжних російських монархістичних партій. На тому зізді проявилася деяка згідливість, яка мусіла зачудувати неодного. Шукаючи за причиною сего небувалого явища серед російських монархістів, можна було найти хиба одну причину, а саме тяжкі просто вигляди з міжинародного положення. Сейчас по монахійськім зізді поясняли ми, що з договором у Льокарно та з приступленнем Німеччини до Ліґи Народів, яке є лишень питанням дня, назріває в Европі нова ситуація для російських монархістичних затій дуже непідходяча. Чим більше Европа починає консолідуватися під англійським проводом, тим менче є виглядів на інтервенцію чужих держав проти Москви. Значить, деяка консолідація російських монархістів у Монахові се не признака добрих виглядів для російського монархізму, а навпаки доказ, що з ними справа стоїть справді круто.

Що се пояснение поґоджувалося з правдою, на се вказують тепер слова Кирила. Він говорив у своїй розмові ніби про те, чому тепер не можна надіятися на добутте престола зорганізованими силами російської іміґрації, але наговорив богато задушевних думок, бо зрадився, що він і давно на ніяку справдішну допомогу російської монархістичної іміґрації не рахував, а тепер всяку інтервенцію зі заграниці вважає неможливою, бо на інтервенцію не годиться ні Німеччина ні одна аліянтська держава. В сей спосіб, бовтаючи без свого міністра, або може під впливом опяніння цар Кирило договорився нехотячи до правди, що похід російських монархістів мабуть якусь рацію лишень тоді, колиб його підпирала грошево, політично й військово якась велика европейська держава.

Сі слова претендента на царський престол є мимоходом страшним осудом російської монархістичної іміґрації. Є вони доказом повного зневірення у власні сили серед російської шляхти. Є вони рівночасно доказом, що ся шляхта нічого суцього зробити не зможе, бо без віри у власні сили ніхто в світі нічого не зробив. Через зневіру у власні сили російські пани втратили своє панство, через неї вони його не могли оборонити, через неї вони його й не здобудуть назад, бо здобути назад втрачене є сто разів труднійше, як задержати те, що мається.

Правда, цар Кирило, говорячи під упливом алькоголю та без секретаря, ще висказує широкі надії на російський народ. Мовляв, ми на заграничну інтервенцію вже махнули рукою. Мовляв, ми нині орієнтуємося на повстанне самого російського народа проти большевицького уряду. Переповісти слова всепяннійшого царя тверезими словами, то вийде, що російський народ з ненависти до большевицького ярма збунтується, щоби скинути се ярмо та на місце большевицького наложить собі царський хомут, що народ на те настановить назад царів і дідичів, щоби вони йому відобрали назад землю, яку він від них забрав. Відомо, такі річи в широкому світі не діються, але се не перешкаджає Кирилови в се вірити. Людина, яка не має віри в власні сили, буде вірити хочби в яку неможливу байку, щоби лишень на світі держатися. Зрештою, як сказано, пяному море по коліна, а цар Кирило по тверезому не говорить, бо, як кажуть, він, як той галицький віват, ще не протверезився від того часу, як перший раз добре запився.

ЧИТАЙТЕ УКРАЇНСЬКІ КНИЖКИ І ГАЗЕТИ БО ЧАСТЕ ЧИТАННЄ ВЕДЕ ДО ПРОСВІТИ. А ПРОСВІТА — СЕ СИЛА. — ПИШІТЬ ПО НАЙНОВІЙШИЙ ЦІННИК КНИЖОК.

З УКРАЇНИ Й ПРО УКРАЇНУ

Ми радо ділимося з нашими читачами тими відомостями, які до нас доходять з Радянської України. Подаємо їх здебільша за радянською пресою і радіємо, як що знаходимо такі вісти, що можуть бути заповітом кращого майбутнього. Та ми свідомі того, що на цілім національнім життю Радянської України все ще висить важка рука Москви, а саме життє не пливе таким ідилічним руслом, як це часами виходить з писань тої преси, яку видається під важким цензурним обухом.

Щоби мати по можности обєктивний образ того, що діється на Радянській Україні, подаємо тим разом виїмки з ряду приватних листів з ріжних місцевости України, які надруковано в 9 числі Бюлетина Укр. Товариства Допомоги Еміґрантам з України. Товариство це гуртує ту частину еміґрантів з Великої України, яка обстоювала повну самостійність України, боролася проти большевиків і опинилася вкінці як інтерновані в польських таборах. Кровю і гіркими слізми писані ті листи. Пишуть їх противники большевиків. Може дещо тут представлене в гіршому світлі, як мається в дійсности, але на загал вони правдиві. Ось зміст тих писм:

Лист з Поділля: Ляля ходить до школи, але як би я мала гроші, то не посилалаб, а вчилаб в дома, бо там всього вчать та знання ніякого, крім комунізму, інтернаціоналізму, пролетаризму і таке инше. Розпуста така, що страшно. Круґом мерзота. Править нами всяка непотріб, хамство. Все це повдягалося на останній шик, їх жінки туфлі золотом розшивають, а справжній робітник без сорочки ходить. Податки — не податки, а прямо здирство. Ми за свою хатину то вже кожуха продали, щоб оплатити. Ні зарібку, ні роботи нема ніякої. Просто розпач бере. Маєш руки, ноги, голову, а не маєш де заробити, просто хоч гола ходи. На словах пролетаризм, а на ділі буржуїзм такий як і був. Так само на словах українізація, а на ділі москалізація, така як і була за царських часів. Школа українська, а з бібліотеки забирають всі українські книжки. Шевченка так кроять на свій лад, що скоро і не видно буде, що то Шевченко. Як там в горі — не знаю, але у нас на провінції по урядах чути тільки московську мову, бо сидять самі Москалі. Це такий московський інтернаціоналізм! Ще боротьба довга буде.

Ліда тут близько учителює. За 18 карбованців платні працює як віл. Дають часами „пособія" 3—4 карб. в місяць. Фунт хліба коштує 7 копійок і як тут жити, особливо коли є діти.

Може той лист не дійде до Тебе, а як дійде то не відповідай в тім дусі, бо засадиш нас до „чеки", як переловлять письмо. Переслати від вас сюди ніякої книжки не можна. Оки там де й були, тільки живуть в полі, бо хати у всіх священиків повідбирали. Бідують страшенно. Саша З. оженився і учителював в С., але взяв шлюб в церкві, дізналися і викинули з посади.

Листи з Києва: Синочок дуже розвинений, ходить в дитячий садок. Садок платний, дуже богато вчать там пісень та віршів. Та біда, що там є діти і старші від нього (по 6 літ, а йому 4-ти), то вони понаучували і таких пісень, яких би не слід і дорослим знати, як от: „Долой, долой монахов, рабінов і попов, ми на небо взберомся, розгоним всех Богов". Взагалі всі пісні нового напряму такі, але инакше не можна.

В Києві зареєстровано 800 малолітних дівчат, у віці 12—14 років, що готуються стати матерями.

Лист з Харкова: Ми вже в Харкові, теперішній столиці України. Ледви дістали кватиру, але яку. Дім незенький, вікна при самій землі, в ньому дві кімнатки, одна більша а друга малесенька, а в ній плитка, яка заміняє кухню. І за те треба дати з гори за цілий рік аж 340 карб. І то ще кажуть люди, що не злеиам трапилося, а то містяться по 6 душ в одній кімнатці, бо Харків страшенно переповнений, народу така сила, що аж страх. А крадіжи і грабунки теж такі, що аж жах бере.

Лист з Бердичева: Тепер про школи. Є у нас тут 10 російських шкіл, з них буцім-то дві мають залишити, а решту вирішили перевести на жидівські. Не знати ще, що буде з нашою школою: чи буде вона російською чи жидівською. Дві більші школи, в яких велось навчання на російській мові, переводять тепер на мову жидівську.

Сумно похитає головою не один з читачів, прочитавши ті писма. Особливо впадає в очі та моральна гниль, яку поширили на Україні московські комуністи. Цікава для нас рівнож відомість з українського міста Бердичева, в якім говориться про евреїзацію російських шкіл, а ні словом не згадується про українізацію. Цілком так, якби Бердичів лежав в Палестині, а не на Україні.

З писм тих виходить, що ще довго прийдеться боротися українському народови, заки позбудеться тих всіх благодатей, якими комуністичні зайди з Москви розкладають все життє України. Листи ті кидають ярке світло й на ті важкі обставини, серед яких приходиться жити на Україні.

ДАРМО ОРЕШ.

Дармо ореш, дармо сієш,
Дармо бєнися, дармо мрієш:
Зерно правди не зросте,
Бо довкола все пусте...

Все борба, борба, роздори,
Темні скали, темні нори:
До них липне темнота,
Сам народ, як сирота.

Тут зродилося каміння
І негідне покоління
Славних Русичів-батьків,
Про котрих світ гомонів.

Мовби вили тут гієни...
Іскра згасла... Діогени
Погасили ліхтарі
І блукають у марі...

Гренджа-Донський.

Селянський Комітет Допомоги голодуючому селу у Львові.

Ч. 480/25. Львів, 4. лютого 1926.

ДО КОМІТЕТУ ВІЧА УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В ШІКАҐО.

Шановні Громадяни!

Вашого листа дістали ми з опізненням. Посвідчуємо, що переслану Вами суму 247 ам. дол. ми отримали, про що було оголошено в комунікаті в „Громадськім Голосі" ч. 3. з 1926 р. Примірник цього числа „Громадського Голосу", в котрім ми містимо всі наші комунікати, Вам посилаємо. Ваше побажання, щоби 100 ам. доларів призначити для Перемищини, ми виконали.

Прохаємо передати всім Товариствам та всім жертводавцям нашу щиру товариську подяку за їх почуття братерства з працюючими братами в краю. Імена жертводавців лишаться в архіві Комітету.

Як Комітет працює, про це зложив він першу частину свого звіту, що друкувався також в американських часописах „Українська Громада" й „Народна Воля". Колиб Вам були бажані ще якісь інформації, то ми готові все Вам їх дати.

З товариським привітом

ЗА СЕЛЯНСЬКИЙ КОМІТЕТ ДОПОМОГИ ГОЛОДУЮЧОМУ СЕЛУ:

Стахів, за голову.
Осип Навроцький, писар.

СЕРОШЕВСКІ ПРО ПОЛЬОНІЗАЦІЮ НА УКРАЇНСЬКІЙ ВОЛИНІ

Відомий польський письменник Серошевскі поїхав з доручення варшавського „Курера Поранного" на креси, в першу чергу на Волинь, — щоб переконатися, які успіхи зробила там польонізація на протязі семилітного польського панування. Свої спостереження описує він тепер у фейлетонах „Курера Поранного".

В часі подорожі по Волині оглянув Серошевскі більше число початкових (народніх) шкіл. „Але скільки я тих шкіл не бачив, не мав я щастя найти хочби одної української. Всі були утраквістичні" — заявляє Серошевскі.

Ось типовий образ такої школи на окраїні великого міста. Школа недавно перероблена на „двоязичну" з чисто українськоі — „на домагання родичів". „На шкільнім подвірю гуляють хлопці й дівчата. Говорять виключно по українськи. Коли ми підійшли, вони відразу замовкають, а потім силкуються говорити по польськи". („Ліберальному" Серошевському аж „серце стиснулося", бо пригадалися йому часи переживання польської дітвори в німецькій школі в Познані, де польським дітям заборонювано говорити в рідній мові). Всі діти — пише далі Серошевскі — місцеві, Українці. Учителі всі — Поляки, до того „спроваджені з Малопольскі"... Дозволили йому також вислухати лекцію у школі.

„В якій мові відбуваються виклади?" — питає Серошевскі одного з учителів.

„Розуміється, що — по польськи" — відповідає учитель.

„А діти добре розуміють?"

„З початку йшло тяжко, але тепер розуміємо один одного — знаменито."...

„І аритметику таксамо викладаєте — по польськи?"

„Очевидно!"...

П. Серошевскі просить, щоб учитель викликав найспосібнійшого ученика і казав йому рахувати по польськи, починаючи від 1.

Учитель викликає 12-літнього ученика, і той рахує — „по польськи":

„Єден (повторюючи за учителем, а опісля уже самий), два, три, чотири, пять, шість, сім" — сипле він за одним віддихом щиро по українськи...

Учитель — збентежений, червоніє, і кричить до ученика:

„Алеж ти — по польськи!"...

Хлопець хвилинку мовчить, надумується, а після того валить з певністю себе:

„Первой, второй, третій, четвертой... седмой... (чисто по російськи)!...

„Досьць, досьць! (кричить учитель). Сядай! Другі — Іванюк.

Встає другий („середних спосібностий", як просив Серошевскі). Довго, довго мовчить, на зазив, щоби рахував по польськи, 1926 р. Нарешті починає плакати:

„Яж не вмію!" — каже крізь сльози по українськи...

„Може спробуємо що инше", говорю я (Серошевскі), щоби перервати прикру сцену.

„Малий" — звертаюся до хлопця з веселим румяним лицем. Покажи мені твій зшиток — що ти там пишеш"...

„Пишу!" — відзивається радісно по українськи ученик, підсуваючи мені свій заплямлений зшиток.

„А звідки сі плями?" — питає по польськи учитель.

Ученик червоніє і мовчить.

„Відповідж — від чого. Може від води? Кажи по польськи, не бійся."...

„По польську... то... є... з товлю"... — відповідає ученик.

„Діти, а як се називається?" — питає учитель, показуючи на двері.

„Це двері" — відповідає кляса хором по українськи.

„А всеж таки поволи зробиться" — потішає мене (Серошевского) учитель.

„Сі ученики мають люкції української мови?"

„Мають — дві години в тиждень"...

„А решта предметів — природознавство, історія, географія — по польськи?"...

„Усе по польськи!"

„Алеж — тому, що діти не розуміють вас, то всі лекції зі всіх предметів перетворюються в лекції польської мови?!"

„Справді так: польської мови!" — скоро відповідає учитель (не зрозумівши вбийчого змісту уваги Серошевского).

„І молитву з учениками говорите також по польськи?" — питаюся (Серошевскі).

„Також — розуміється!"

„А знаєте, що з тих самих причин ми мали Вжесню?"

Учитель здивовано мовчить і глядить на мене безрадно.

„Ми не хочемо їх гнобити... не хочемо (?!!)" — шепоче він, провожаючи мене до дверий...

В иншій школі, так само утраквістичній — в глухій закутині краю, де про Поляків не може бути бесіди, учитель отверто признався Серошевскому, що не дивлячись на заборону з Варшави, він змушений навіть лекції польської мови викладати — по українськи. Бо — инакше діти не розуміють нічого.

Бачив Серошевскі в часі своїх подорожий і такі школи, де зовсім не відбувалася наука, бо „бракувало дітий, хоч село було аж надто велике — більше як сто хат!".

„Не ходять до школи. Прийшло було щось з трое" — жалувалася учителька. А я з ними зовсім не можу розбалакатись. Боже я — з Кельц і не вмію ні словечка по українськи. Прислали мені помічника — правда зі Східної Галичини, але й він так само не вміє по українськи. Отже почав він самий учитися (по українськи!) з підручників."

Бачив Серошевскі й такі села де селяни з розпукою говорили: Та хай учать уже й по чортівськи, коби землю дали! Се деякі з тих сіл, яким рижський кордон забрав землі на схід, а по сім боці лишив тільки двори і фільварки.

Тому пише він:

„Початкова прихильність(?!) до Польщі перетворилася в ненависть. Бо не помагають нічого ні просьби, ні заходи, ні зажалення до властий — центральних чи місцевих. А поруч лежать пусткою величезні простори обшарницьких маєтків, зруйнованих, спустошених. Власники не живуть в них, і радо позбулисяб їх чимскорше (особливо за добру ціну, яку можуть дати тільки — польські кольоністи з Західної Галичини — за „урядові кредити").

В кінці своїх фейлетонів Серошевскі описує ті засоби насильства, підкупу і провокації, яких польська шкільна влада на спілку з поліцією уживала підчас т. зв. „шкільного плебісциту".

Таке пише про польську шкільну і кольонізаторську політику на українській Волині польський „ліберал" Серошевскі. Але помилявсь той, хто думавби, що він основно осуджує варварський польонізаторський наїзд і в імя гуманности та справедливости є засадничо противний сьому наїздови. Деж там! Він дораджує почати польонізацію... від середних шкіл, бо сподіється від того більшого успіху для споляцщення кресів!...

Всеж таки ствердження Серошевского, що на Волині нема тепер ні одної української народньої школи, бо всі вони споляцщені, що діти — самі Українці — не розуміють ні словечка по польськи, що українських дітий принеоволють спроваджені з корінної Польщі учителі та учительки навіть молитву відмовляти по польськи — являються жахливим обвинуваченням проти польських культуртреґерів, які треба використати перед опінією цивілізованого світу.

(За „Білорус. Нівою").

ТЯЖКО ДУЖЕ, УКРАЇНО!

Україно, Україно,
Поміж ворогами
Не вільно тя споминати,
Бо зле межи нами.

Треба тихо все сидіти
Ворога слухати;
Ані словечка не можна
Напроти сказати.

Тяжко дуже Україно,
Тебе боронити,
А ще тяжше з ворогами
У неволі жити.

Дайже, Боже, щоби вже раз
З ярма випутатись,
Щоб ворога не мусіли
До смерти слухати.

Бо вже досить ми слухали
Ворожой команди,
Вже не буде в Україні
Кракуса ні Ванди.

А. Хомяк.

КАРТА ЗМІНИ АДРЕСИ.

Хто змінює свою адресу у,нехай долучить почтову марку за 10 центів і вишле сю картку на адресу:

"SVOBODA", 83 Grand Street, Jersey City, N. J.

До Адміністрації „Свободи":

Залучаючи почтову марку на 10 центів прошу змінити мою адресу,

Моя стара адреса була:

Число відділу..........

Імя ....

Улиця ....

Почта ....

Нова адреса є:

Число відділу..........

Імя ....

Улиця ....

Почта ....

НА ПОЛИ В БИТВІ.

Кругом, кругом на Вкраїні
Снопів наложили,
То не снопи, то не копи
Запорожці вкрили...

Вкрили, вкрили степ широкий,
В ряди поставали,
На переді до походу
Сотника післали.

Іди, брате товаришу,
Переглянь як знаєш,
Щоб котрого не забракло,
Потім не пізнаєш.

Ой, як крикнув сотник: Вперед,
На Січ, славне військо,
Обсипали врага огнем
Як Сагару піском.

Ой, що з того, що лях утік,
Але на надовго,
Запросив собі з Франції
Чорних духів много.

Ніби лях то вже піддався,
Голову скланяє...
А, потайки до Французів
Послів посилає.

Дайце, браця, дзісяй помоц,
Бо вшисци згінєми,
Те пшеклєнте гайдамакі,
Юж Кракуф заєнли.

А, Франція як то вчула,
Се лисича пара,
І літаки і канони
Ляхови післала.

Ой, так наша Галичина
Зістала побита,
Її гризла ляшня вража
Й Франція несита.

Д. Римінік.

Вунсакет, Р. Ай.,
16. лютого, 1926.

ДОБРЕ СВІТЛО — ЦЕ ДОБРИЙ ЗІР.

Учені спеціялісти як і всі прочі люде годяться в тому, що наші очі є не лише найбільш скомплікованим, складним органом а й незвичайно важним і вартісним. Людина своїм зором приймає девять десятих вражінь, і тому зір є одною з головних підойм умового розвою людини. Одною з прикмет очей людини є їх здатність автоматично пристосовуватись до обставин, тисячі раз на днину, густо часто без свідомого нашого зусилля. А тому, що наші очі автоматично приноровлюються до обставин, як і тому, що їх людина часто надуживає і перетомлює. Є це передовсім наслідком невластивого освітлення.

Добрим світлом може бути всяке світло: соняшне, електричне, газове, але лише тоді, коли воно досить сильне, стале і не змінчиве і коли не вражає очей. Світло не є добрим, все одно природне воно чи штучне, коли воно за сильне, мерехотить, блимає, або разить очі.

На примір, читання в вагоні, який проходить через міст або вулицею великого міста поміж високими домами, є шкідливим тому, що світло при такій їзді є змінчиве. Високі доми чи стовпи моста кидають тіни, які міняючись раз у раз з освітленими місцями, мають той наслідок, що світло міняється, то блисне, то слабне. Світло, що паде просто в вічі, не охоронене жадною ослоною, разить і дуже шкодить очам. Досліди над добрим освітленням, пороблені ріжними научними установами, виказали, що належне освітлення причиняється до збільшення і уліпшення праці, зменшенням нещасливих випадків, та заощадженням часу.

Досліди пороблені Американським Товариством Шкільного Образування переведені над пяти міліонами шкільної дітвори, виказали, що на кожних одинайцятеро дітий одно має так ушкоджений зір, що не в силі без задержок продовжувати шкільної праці.

До влаштовання належного освітлення вистарчить троха уваги і доброї волі та не забувати, що „добре світло це добрий зір".

КОРОЛЬ КАШМІРУ.

(Із „Чірад Афрос-а" (Просвічене знання)—із санскритського).

Король Кашміру мав жінку. Була наче русалка. Але як усі жінки, і вона була невірна. Любила юнака, якого очарувала своєю красою. Знаками й морганням порозумівалися залюблені.

Та одного дня запримітив це сам король. Хоч у його серці спалахнуло полумя ненависти, то він розумно роздумував, що тут діяти. Обоє вбити у схвильованні, було дуже необережно. Тому він удав, наче ніщо не знав про цю пригоду. Розумів це, але в серці рішився покарати обоє невірних так, щоби ніхто не дізнався про це.

І на другий день засів він на престолі щастя та велів сповістити, що каже роздавати дарунки. Коли сповнив свій плян, приказав прийти своєму везирові, щоби послухати його ради, як би то він післав обоїх у царство неістнування. Але розум говорив у його серці:

Не відкривай перед везиром твого пляну й роби так, як каже тобі твоє серце!

Але він не зважав на те й оповів міністрови свій біль та просив в нього поради.

Везир радив убити обоїх і то напитком із отруєю. Але так, щоби про те не знав лише король, він і більше ніхто. Треба це виконати так, щоби ганьба не виявилася і щоби не потерпіла добра слава.

А як везир прийшов до дому, застав свою дочку заплакану. Спитав про причину її смутку — дізнався, що королева недобре обходиться з нею й обидила її. Так зганила її перед усіми товаришками.

— Не журися, бо за кілька днів згасне її світло і зівянуть рожі її життя.

Ця вістка врадувала дочку. Вона встала й вийшла. Рівночасно ввійшла жінка з гарему, щоби вивідати їй своє співчуття.

Везирова дочка висказала її слова розради й сказала до неї:

— Не журися! Хоч королева несправедливо зганила мене, то й її не мине кара.

Підступно-облудно спитала жінка з гарему:

— Відкіля знаєш це? Коли освободишся від неї?

На це везирова дочка: — коли не зрадиш моєї тайни, то скажу тобі!

Жінка з гарему присягнулася і так дізналася про все. Тоді вона мерцій вернулася де гарему й усе розказала королевій. Королева прикликала тепер у тереми свого любовника й розповіла йому все що щойно довідалася. Любовник із відділом зоружених людий пішов до короля й післали його в царство неістнування.

Він зрадив свою тайну, тому пожив смерти...

ЩО ПОЧУВАЄТЬСЯ, КОЛИ СПАДАЄТЬСЯ 1000 МЕТРІВ ВНИЗ.

Один молодий англійський інжинір, що ніколи ще не був в літаку, заложився за 200 фунтів стерлінгів, що він при помочі охоронної парасолі скочить з літака, з висоти 1000 метрів. Зібрана численно публика обсервувала при помочі дальновидів підлітаючий літак. По якімсь часі відірвалася від літака постать і стала наближатися до землі. Інжиніра знайдено непритомного, але цілого. Він розказав потім, що мав вражіння наче він поповняв самовбійство. Вискакуючи з літака, він стратив всяку ясну думку. Про ніщо більше він не мігби щонебудь сказати. Хвилину вискакування він зачисляє до найстрашніших хвилин свойого життя.

ПОЗІР! ПОЗІР!

Сим подається до відома всім нашим читачам, що присилаючи до поміщення ріжні оголошення до часописи „Свобода", треба рівночасно враз в оголошеннями присилати і належитість за них. Щоби читачі могли орієнтуватися яка належитість має бути прислана враз з даним оголошенням, будуть ласкаві за кожде написане в оголошенню одно слово числити 2 цт. коли таке оголошенне має 30 або більше слів. За оголошення котрі не мають 30 слів платиться 50 цнт. за раз. Виняток творять лишень відділи У. Н. Союза, котрих оголошення мають бути підписані місцевим урядом відділу. Всі оголошення мають бути присилані до адміністрації „Свободи" 5—6 день перед днем оголошення їх в часописи, так що колиби вимагала сего потреба, був час порозумітися зі сторонами. Сторони котрі не схотять пристосоватися і придержуватися повисших правил, не можуть відтак нарікати на часопись, що непоміщено їм оголошення чи оголошень.

Адм. „Свободи".

АНТІН ЛОТОЦЬКИЙ.

НА СВІТАННІ ВОЛІ.

Оповідання з визвольних сербських змагань.

(11)

І пішло військо лісами густими, а Юрко приказ дає:

— Кожний вирубає собі кола товстого тай із одного кінця гостро затеше його.

І нарубали Серби колів тай пішли дальше.

І було тих колів тисячів девять, бо було вже в Юрка війська всего сім тисяч піхотинців і дві тисячі кінних. Військо мало три гармати й один моздір.

— Тут станемо табором! — сказав Юрко, коли прийшли до місця, що його він із гори вже вибрав був на битву. Певний був, що Турки що найменьше двічі від Сербів численнійші битви зі Сербами шукатимуть.

— Вбивайте коли один біля другого! — дав другий приказ Юрко.

Повбивали всі коли в землю. Так повстав частокіл густий і високий.

— Тепер хай пробує турецька кіннота нападати на нас! — тішилися Серби.

— Будьмо готові гостей як ялося повитати! — сказав Юрко.

Ждали.

А днина випала така гарна, така чудова. Сонячко так ясно світить.

Ждуть і ждуть. А Турків не видно... Вже й сонце стало хилитися до заходу...

Аж як уже темрява стала виповзати з закутин, показалися перші відділи Турків. І відразу стали уставлятися до бою. Та заки уставилися, настала ніч і темрява все обгорнула.

— Ніч мати наша! — сказав Юрко й дав приказ:

— Кінниця нічю лісом дістанеться на зади ворога! Та вважайте не показуйтеся й не займайте їх, поки не почуєте перших вистрілів. Аж як почуєте перші вистріли, тоді заразісінько кидайтеся на Турків, коліть і рубайте їх.

І зникла кіннота в лісовій гущавині.

— Піхота за частокіл! — дав ще приказ Юрко.

Темна ніч усе покрила. Стало тихо, тихісінько... В обох таборах і в сербському і в турецькому не чути ні найменьшого шелесту.

Ніч мати має своє право...

Та в сербському таборі тільки на зверх тихо, там ніхто й ока не зажмурить! Всі нетерпляче ждуть ранку, що буде, що він принесе?

Стало свитати. У турецькому таборі почався рух. Чути крики, прикази, військо уставляється до бою.

— Перше всего треба той частокіл звалити! — кажуть Турки.

І стали бити з гармат на частокіл. Та невелику шкоду робили гарматні стріли частоколові.

— Хитро побудований частокіл — дивуються Турки.

— А вже ж хитро, бо це не наші Серби придумали його, а австрійські офіцири й інжинири — каже хтось із Турків.

— Австрійські офіцири й інжинири — дивуються Турки. — Звідкіляж вони тут узялися? Тай коли вони тут є, то чому ж не проводять Сербам?

— Чому! Бо вони тайком перейшли границю й бояться, щоби при повороті в Австрію, Австрія не карала їх.

— А хтож вони: швабы?

— Ба, ні. Такі самі Серби як і наші, тільки школи покінчили в Австрії і понаходили на офіцирів тай інжинірів.

— Шкода гарматних куль — сказали вкінці турецькі начальники. — За довго впрочім ждати, заки впаде частокіл! Доволі в нас сили, щоб приступом узяти цей табор неслухняної раї!

І рухнули турецькі сили на частокіл.

Стоять Серби з крісами в руках, готові до стрілу. Та не стріляють, приказу ждуть Юркового.

А Юрко орлиним зором у перед глядить, кожен рух ворожий стежить.

Ось уже лави турецького війська на дострілі!

— Відсіля ніодин сербський кріс не хибить — подумав Юрко й крикнув грімко:

— Пущай! (Стріляй!)

І в один раз ціла лінія силуетів огнем! Дав огня перший ряд, за ним другий...

Турки змішалися... Побачив це Юрко й думає:

— Не треба дати їм отямитися. — І в одній хвилі добув ятагана з піхви та як не крикне зичним голосом:

— На юріш! (Наперед! До приступу!) Серби частокіл звалили й на ворога вдарили. Тоді й їзда сербська з ліса вискочила.

Почався рукопашний бій на холодне оружжя! Завзятий страшний, скажений, дикий! Люде в звірів перемінилися. Рубалися, кололися, зчіпалися, качалися в смертних обіймах по землі.

А стрілянина гремить і гремить. І пушки й кріси не вгавають. Турки цільним огнем змішані, не всилі прийти до ладу... Поодиноко билися хоробро, та Серби на них купами напирали. Мусіли податись.

Великанські втрати мали Турки. Згинуло кількох генералів. Згинув старий Мегмед...

Найзавзятіща боротьба завязалася біля Кулина.

— Цього, цього з Бранковичевої лози мусимо дістати в руки живого чи неживого — все одно! — кричали Серби й перли гурмою на нього.

— Гинь, зраднику! — кричали йому Серби. — Для кого, як для кого, а для тебе пощади не сміє бути!

І він свідомий був цього, що не буде йому пощади, тож боронився завзято. Згинув посіканий на кусні...

— Шкода його, — говорили старшини турецькі. — Сам султан велікі надії на нього покладав.

— Шкода його, шкода й жаль і Сінапа пашу!

— І шкода і сором, що нас рая перемогла — говорили старшини.

— Побили наших старшин звичайні Серби, що й у школах військових не були — говорили турецькі вояки між собою.

Славна вийшла перемога!

По віки славне буде село Мишар, під яким звели Серби цю славну, побідну битву.

Всего шістьсот Турків із пашами двома втекло в рядах з бою під Мишарем. Скрилися в Шабаці. Решта розбіглася. Серби гонилися за ними, по лісах доганяли, в полон брали, вбивали...

— Слава Кара Джорджію, слава Сербії! Живіо! — кричали Серби на радощах...

Славний по вік буде в Сербії день 9. серпня 1806 р., — день перемоги Сербії над Турками під Мишарем!

І слава буде по віки воєводі Юркові Чорному. — У цій битві, як і в веденні всеї війни Юрко показав світови, що він великий вожник — він що до ніякої школи не заглядав, ба й читати не вмів, власним умом, розумом власним умів довершити діла, що вимагає неабияких зусиль людського розуму.

— Гей, як би мені ще наука, якби так я грамоту знав — зітхав він нераз пізніще. — Не таке показавби я! Невчений був воєвода Юрко, та помагала йому велика любов до рідного народу, безмежна посвята для справи. Він не щадив себе ніколи. Коли о. Атанасій говорив йому:

— Воєводо Юрку, щадіть себе більше! Колиб ви згинули, Сербія втратилаби одинокого, що в трудних разах вміє радити!

Юрко відповів:

— Ей, панотче! Твоя правда, я й сам це знаю! Та годі инакше! Колиб я себе щадив у битвах проти беїв, сказалиб, що Юрко Чорний беїв лякається й у розправі з везиром ради собі не дасть...

Тож у всіх битвах приклад із себе давав. І то тоді, коли найбільша грозила небезпека. Розважний був, притомний і хоробрий...

Добра Доля дала його нещасній Сербії в дарі у велику хвилю...

То так пішло під Мишарем. Але й наступ від півдня під проводом Ібрагіма баші Туркам не дописав...

Розбився о Деліград...

Шість тижнів надармо йшли приступом Турки на ці окопи сорокотисячною армією, шість тижнів надармо крівавилися...

А боронило окопів всего три тисячі Сербів...

І тут була заслуга Юрка. Він сам улаштував оборону.

— Один воєвода боронитиме окопів, а два другі держатимуть у примежних лісах. Маючи і днями й ночами з лісів випадати та безнастанно непокоїти турецькі війська, не пускати до них довозу харчів — дав він приказ.

Так і було! Турки мусіли й окопи й харчі добувати...

І падали Турки перед окопами Деліграду й гоонд дошкуляв їм... А тут і вістка прийшла про пораження під Мишарем...

— Даремні наші зусилля — сказав на цю вістку Ібрагім баша — ми тут нічого не вдіємо — тільки все військо витратимо.

Із такими вістками післав гінця до султана й прохав дозволу вивести військо з Сербії...

Султан згодився й поручив йому миритися з Сербами.

Оттак діждалися Серби, що султан турецький, що вважав себе необмеженим паном Сербії, а Сербів своїми невільниками — тепер у цих своїх невільників мира просить.

Так перекзав султанську просьбу баша:

— Султанові жаль стало нещасної Сербії, що вже три роки терпить від війни й тому змилосердився над Сербією та звертається до сербських воєводів із проханням, щоб подали умови до мирових переговорів.

— Егеж, жаль, милосердя до нещасної Сербії? — кажуть воєводи. — Відкіля воно нараз у султана взялося?

— Наше оружжя влило йому їх у душу, наш одностайний виступ, сила наша — сказав Юрко. — Пересвідчився султан, що „збунтована рая" не на жарти домагається справедливости.

— Е, є й иньша причина, що султан так знизився, що в „раї" мира просить! — каже о. Атанасій.

— Яка? — питаються воєводи.

— Я знаю, панотче, що ти маєш на думці. Російський цар загрозив Туреччині війною.

— Еге, туди стежка в горох! — сказали воєводи.

— Нам тільки треба вміло й розумно використати хвилю — сказав Юрко.

— А так! — притакнув о. Атанасій.

(Далі буде).

ДЕРЖАВНІ ЗЕМЕЛЬНІ БАНКИ В АМЕРИЦІ.

Мабуть дуже небогато таких фармерів, щоб на своїх фармах не мали „морґеджів"— гіпотечного довгу. З певністю можна сказати, що з сотні людей, які купують землю, ледви один платить всю ціну готовими грішми. Девятьдесять-девять платить лише частину вартости землі і будинків, а на решту приймає довг. Навіть в кого є досить грошей, щоб заплатити цілу суму купна, часто волить взяти на фарму „морґедж", а гроші задержати як оборотний капітал та на розширення господарства, покупу худоби, нові будинки і т. д. При правильнім і вмілім веденню сільського господарства, щорічна виплата процентів не є особливо трудною. За те відомо, що так же, як і промислове підприємство так і сільське господарство дає тим красші результати, чим більше вкладено в нього капіталу.

Одначе трудність зявляється тоді, коли приходить час викупити перший чи другий „морґедж". Так приватні особи, як і банки та компанії чисто вимагають високих процентів при відновленню позички, а з окрема щоб дати гроші на другу позичку, на те охочих взагалі небогато. На такі випадки американські фармери добилися організації „федеральних земельних банків" і користуються з „федеральних товариств земельного кредиту".

Федеральні земельні банки засновані для того, щоби фармери мали „дешевий кредит". Позички дають вони від 100 до 10,000 долярів, на різний час, але не менш як на пять літ. Сплачувати їх треба два рази в рік сумами, яких частина йде на сплату довжного капіталу. Від позичок в тих банках фармери платять 6 процент. Федеральний Комітет фармерських Позик радить брати позички на 33 роки. Вони вигідні тим, що в тім випадку щорічна сплата представляє з себе проценти з додатком одного відсотка позиченої суми. Це значить, що весь довг виплачується щорічними ратами, кожного року однаковими. Наприклад, при позичці 1,000 долярів фармер виплачує по 70 долярів. В першім році з тих 70 долярів 60 долярів рахується на проценти, а 10 долярів на рахунок позичковоїм суми. З кожним роком проценти зменшаються, за те все більша частина з тих 70 долярів іде на сплату довгу. І так на десятий рік на рахунок довгу іде 15 долярів 94 центи, а на проценти 54 доляри 6 центів. В двайцятім році на рахунок довгу зараховується вже 30 долярів 26 центів, на проценти 39 долярів 74 центи, і т. д. Через трийцять-три роки довг виплачується.

Можна позичити гроші й на короткий час, але воно не потрібне, бо по пяти роках фармер однаково має право зменшити свій довг заплатою такої чи иншої суми, з відповідним зменшенням процентів.

Загальне керовництво у справах фармерського кредиту спочиває в руках комісії, головою котрої є міністер фінансів. В дванайцяти містах: Спрінґфілд (Масачузетс), Балтимор, Коломбія (Савт Каролайна), Луісвіл, Ню Орлінс, Сент-Луіс, Сент-Пол, Омага, Вічіта (Кенсас), Гюстон (Тексас), Беркелі (Каліфорнія) і Спокейн (Вашингтон), — функціонують федеральні земельні банки, кожний з основним капіталом в $750,000. Врешті, по цілім краю росзсіяні міцеві „товариства фармерського кредиту" і для заснования нових досить десяти фармерів, яких позички разом досягають суми $20,000.

Для одержання позички з земельного банку фармер мусить поступити до місцевої або найблищої „асоціяції фармерського кредиту". Позичку можна дістати на купно фарми, на сплату старих довгів, на докуплення більше землі, на нові будинки, на покупку господарської худоби і т. д.

В 1924 році дванайцять федеральних земельних банків видало позички 47,227 фармерам на загальну суму $165,509,-845. Вкінці того ж року в Злучених Державах функціонувало 4,643 місцевих кредитових фармерських спілок.

ДОПИСІ.

МТ, ЮНІОН, ПА.

Для рідного села.

Тутешні односільчани села **Татаринова** одержали лист, який отсе подають до відома дальшим односільчанам в Америці.

Лист звучить:

Слава Ісусу Христу!

Чесний Василю Дмитровський!

Приїхав з Америки до дому Іван Грабовенський, котрому при виїзді дав комітет парохіяльний в Татаринові порученнє робити складку на церков тутейшу. Іван Грабовенський виповнив свій обовязок дуже совісно і передав на мої руки і руки провізорів церковних суму $80 на церков з тим, щоби купити дзвін, бо є тільки один і то маленький, котрого навіть не чути на ціле село. Надто передав ще 2 доляри мені на Службу Божу за здоровлє всіх тих в Америці, котрі зложились на ту суму. Службу Божу я одправив сейчас. Жертву тую я оголосив публично в церкві а весь народ охочо заспівав всім тим многая літа! Я яко парох в імени всіх моїх парохіян ще раз складаю всім подяку словом: „Боже заплать", — бо тільки Він один може заплатити Вам за той ущербок, який кождий з жертводателів собі зробив.

Тепер час дорогий. Все дороге, тож і дзвони не тані. Щоби купити троха більший дзвін, треба найменьше 200 долярів до 250 долярів мати. Гроші Вами зложені є в церкві, може щось парохіяне колись зложать, а може найдуться люди, котрі ще яку складку дадуть. Тож прошу Вас чесний Василю, коли будете могти, то зробіть ще яку складку, а що дзвони голосять хвалу Божу, Бог Вам винагородить за ту офіру. Рік у нас дуже тяжкий і то вже другий. Вода виляла того року два рази. Сіна першого ніхто не робив, друге сіно доперва по Покрові зачали робити. На Горуцьку всі сіна пішли з водою; аж в лісі була вода і перше сіно цілком щезло. Ще тепер люди роблять то сіно кепське і то гніє, бо почавши від Успенія ще тижня одного не було доброї погоди. Бульбу в болоті люди копають а де низше, нема що копати, бо зогнила. Якось Бог дав трохи погоди на жнива і збіжа зібрали люди красні, решта все лихе. А податки у нас такі, о яких ви не маєте поняття. Трудно буде яку складку зробити, щоби купити щось до церкви, бо продати нема що, а коли є, то все тане, а купити, то все дороге.

В селі новин таких нема. Люди здорові. Болото маємо, що трудно з села видістатись.

В залученню пересилаю Вам картку, яка уповажняє Вас збирати складку на купно дзвона при церкві в Татаринові.

Залучаю ще раз сердечну подяку за прислану жертву всім, котрі зложили, а желаючи Вам Божого благословення і Божої помочі, остаю щиро жичливий

свящ. **Евдоким Васильчак,**
парох Татаринова.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Коляда на „Рідну Школу".

Заходом Тов-а „Вільні Козаки міста Львова" в Ню Йорку ходили з колядою: пп. Гарсей Витник, Микита Ґула, Дмитро Костишин, Ілія Кошлейчук (ся ґрупа принесла 185 долярів); пп. Онуфрей Баляс, Дмитро Савіцький, Гарасим Савіцький, Петро Скиба (ся ґрупа принесла 68 долярів); та пп. Максим Савіцький, Никола Шуст, Михайло Притула, Михайло Никифорчин (ся ґрупа принесла 48.25 долярів).

Разом члени Тов-а „Вільні Козаки міста Львова" заколядували 301.25 долярів.

Коляду дали слідуючі громадяни і громадянки:

По 12.00 долярів: О. Брусак; по 10.00 долярів: др. І. Смит; по 9.00 долярів: Т. Прудиус; по 5.00 долярів: М. Притула, В. Кедровський; по 3.00 доляри: Ю. Ярема, І. Добрянський, В. Гавришків; по 2.75 долярів: Й. Савка; по 2.25 дол.: Н. Панчишин; по 2.10 дол.: М. Ґула; по 1.75 дол.: П. Мандзюк; по 1.50 дол.: М. Никифорчин і М. Кибюк; по 2.00 дол.: Ю. Драґон, Д. Рокицький, М. Гуцалюк, Ю. Будзяк, Г. Витник, О. Томащук, С. Сидор, М. Дубик, А. Піньварська, Й. Соловський, М. Мильський, Н. Ґула, Г. Срамс, М. Притис, Д. Костишин, С. Мирон, С. Ковбаснюк, В. Крохмальний, „Січ ім. Богдана Хмельницького", Г. Пирончик, П. Дацко, Б. Бревер, С. Дембіцький, О. Кобрин, І. Дацик, Н. Опеля, І. Войціховський, Т. Дрималюк, Н. Шуст, Т. Піцунко, С. Стефанишин, В. Грегулич, П. Дякович, П. Шмир, Е. Добрянська і М. Тимцюрак. По 1.00 дол.: І. Ярмола, М. Порада, С. Кучма, І. Марусевич, М. Стецьків, М. Кузів, І. Весела, Н. Ганчар, В. Ведоріж, Н. Березний, Д. Фарина, С. Бочан, Н. Наливайко, І. Сокач, А. Бабюк, М. Завиняк, В. Теляховський, Н. Крилина, П. Базюта, І. Кошлійчук, П. Ґула, М. Фенцик, П. Чайковський, Л. Мороз, М. Левчук, Н. Шпига, М. Литвин, А. Свитак, А. Йосик, А. Венгжин, Н. Поліщук, В. Федевич, С. Ґула, Г. Конюх, І. Тимчишин, Н. Беднарчук, І. Дачук, Г. Цільник, М. Сидор, М. Лужецький, М. Крупка, П. Федик, М. Боднар, М. Тимків, П. Кобзар, І. Кур, В. Фівців, Стендард Інтернешел Ейдженсі, В. Лазута, Й. Ваврів, Січовий Базар, А. Борак, М. Близняк, М. Вівчар, о. П. Понятишин, М. Скубова, Я. Корнат, Т. Лис, Л. Осичанський, Д. Мазур, Д. Савинюк, Й. Проць, Український Базар, Т. Оскар, К. Литка, П. Сокальський, І. Медвідь, Д. Федун, Г. Кука, І. Дусановський, Ю. Мадій, М. Бойко, В. Савіцький, М. Мамчур, І. Притка, П. Петрів, С. Паламар, І. Поваленний, П. Москалюк, О. Баляс, М. Савіцький, І. Цимбала, М. Савіцький, Я. Мелета, Т. Михальчук, А. Ґула, Н. Шура, А. Солтчук, І. Гарасимків, Я. Пролиско, К. Пролиско, П. Кіт, О. Свіца, О. Вовк, Й. Мамчур, М. Климків, Г. Дубляник, А. Кавка, П. Варениця, М. Дусановський, О. Прокопів, О. Андрусяк, Д. Савіцький, Д. Возняк, Г. Савіцький, Л. Добрянський, М. Курдель, П. Скиба, І. Вільховий, О. Ґуль, С. Суходольський, П. Заячук, С. Антонишин, Т. Пригода, Ф. Покропивний, І. Гаврилко, М. Кузів, І. Закалюк, І. Бойко, Н. Василишин, І. Гонтарук, М. Лукань, Т. Пархин, П. Стехновський, А. Замлинський, М. Остапів, І. Костик, Н. Середюк, І. Тураш, М. Добрянський, І. Коцицький, Л. Поваленний, С. Яндьо, Т. Ґулька, П. Рокицький, П. Боднар, І. Богатюк, І. Рознеко, М. Ґураль, К. Войтишин, Т. Качмар, др. Л. Цегельський, Н. Добрянський, К. Добрянський, Г. Касмедор, В. Цільник, С. Кмить, Т. Козіцький, І. Тураш, М. Стець, М. Шпига, Т. Литка, С. Надер, Н. Юськевич. По 75 центів: Г. Гладкий; по 70 ц.: І. Савка; по 60 ц.: П. Назаревич; по 50 ц.: К. Ягодрінська, І. Крет, С. Чунька, М. Хведчена, І. Савчук, С. Бриґідир, О. Олексів, Н. Олексович, П. Кавка, С. Тенчин, К. Медвідь, І. Гузар, Й. Чеський, М. Настасюк, В. Литвин, С. Білик, В. Гаречів, Г. Гавришко, Г. Пригода; по 35 ц.: С. Ґула; по 25 ц.: А. Борик, М. Назаркевич, П. Дубик, І. Панчишин, Й. Папьчиняк і Г. Гохіцький.

Товариство колядувало на „Рідну Школу" в Ню Йорку і старім краю. Тому 150 долярів доручено управі „Української Школи" в Ню Йорку, а 151 долярів і 25 центів вислано на старий край.

Мих. Никифорчин, предс.
Т. Качмар, секретар.

НОВА ЗБІРКА УКРАЇНСЬКИХ ПІСЕНЬ.

Відомий в Ню Йорку й околиці театральний артист п. С. Комишевацький видав нову збірку українських пісень п. з. „128 найкращих українськкх пісень". Се пісні без слів, а можна їх грати на скрипці, мандоліні, альті, саксофоні, корнеті, клярнеті, флеті і инших сольових інструментах.

Властивих українських пісень є в тій збірці лише 110, а відтак ідуть за порядком: „Пісня червоної армії", „Марселеза" і 16 популярних пісень російських.

Забогато усіх тих пісень, аби можна тут вичислити їх заголовки, але загально треба сказати, що та збірка повинна найтися в руках кождого музикального Українця. Деякі з надрукованих тут мелодій можна подибати в инших музичних збірниках, але є богато таких творів, які ще ніколи не були ніде печатані, а придбав їх п. Комишевацький ще на Україні і держав їх доси в рукописях. Між ними є кільканайцять таких, що їх справді можна вважати перлами нашої народної музичної творчости.

Між 110-ма українськими мелодіями находимо 2 пісні жидівські (які приходять в українських театральних виставах), 2 халяндри (циганські танці) і лезгінка (кавказький танець). Між світськими мелодіями подибуємо три колядки. Для тих, що любуються в скочних мелодіях, поміщено в збірці: дрібушечки, 1 танець, 5 оригінальних козачків і 1 коломийку.

Друковані усі ті пісні на тривкім папері, окладинка прикрашена гарними 3-кольоровими українськими вишивками. Заголовок поданий в двох мовах: українській і англійській. Зміст (заголовки пісень) надрукований по українськи і рівнорядно азбукою англійською (з вимовою пригідною для Американців).

Ціна сеї цікавої збірки $2.00, враз з почтовою пересилкою.

Наклад невеликий, тож треба поспішитися з замовленнєм. В самім Ню Йорку в протягу тижня розійшлося вже понад 200 примірників.

Хто цікавиться нашою народною музикою, не пофалшованою ріжними несовісними спекулянтами, нехай пришле на адресу „Свободи" (Svoboda, 83 Grand St., Jersey City, N. J.) $2.00, а дістане згадану збірку відворотною почтою просто до свого дому.

СОЙМОВІ ПОСЛИ З ПОЛЬЩІ В ХАРКОВІ.

Соймові посли виключно в складі представників польських селянських клюбів, а саме Бриль, Дзідух, Фідеркевич, Воєвудський і Гельман, дня 19. м. м. прибули до Харкова. Після приїзду послів до готелю Асторія влаштовано їм торжественну зустріч.

Делеґація відвідала ВУЦВК., де її приймав секретар Буценко. Делеґати цікавилися всіми галузями радянського будівництва, бо бюджетом, культурними та земельними справами, а особливо національною політикою радянської влади.

Буценко познайомив польських послів з районуваннем України та його наслідками, зупинившись спеціяльно на орґанізації національних адміністративно-територіяльних одиниць. Не маючи змоги дати подрібної відповіди на всі запити, Буценко висловив надію, що делеґати самі, приглянувшись умовам радянського життя, зможуть виробити собі обєктивну думку про успіхи радянського будівництва на Україні.

— Як і перед иншими делеґатами — говорив Буценко, — ми перед вами не ховаємо нічого, а хочемо показати все, що в нас є з досягнень і хиб. Болячки у нас є і ще їх досить, бо Україна дуже пізно вийшла з громадянської війни і лише з 1922 р. могла цілком взяти участь в мирному будівництві радянського союзу.

Опісля делеґати були в народньому комісаріяті земельних справ де цікавились земельною справою на Україні та перспективами сільсько-господарського виробництва.

Далі делеґація відвідувала й оглядала заводи та цехи. Вечером в готелі Асторія відбувся бенкет в честь польських послів.

ГОСПОДАР В ХАТІ.

(Індійська казка).

„Я є господарем в хаті, але що скаже моя жінка, так воно і буде", — така є пословиця в Індіях. Її впратді не знали ще у старинних часах, але і тоді вже знали гаразд, що бажання господині викликують більший послух ніж воля господаря. „Офіціяльно" панування жінок давно перейшло в руки мущин (кажуть, що колись жінки й офіціяльно панували!), але на ділі жінки й на далі зберігли владу.

На цю тему істнує в Індіях слідуюча коротенька казка:

Раз звернувся один новоженець до мудреця зі запитом, хто власне є господарем в хаті: чоловік чи жінка. Мудрець підсміхнувся під носом і сказав:

„Мій сину. Тут маєш сотню курок і пару коней. Забери кури на віз і їдь далеко у світ. Коли переїзджатимеш повз доми, в яких живуть подружі пари, тоді питай, хто з них є господарем в хаті, — чоловік чи жінка. Якщо чоловік, тоді дай йому одного коня, якщо жінка — дай їй курку".

Молодий чоловік послухав мудреця і вже розділив 99 кур, а все ще їздив парою коней. Аж ось заїхав перед малу селянську хатчину й по звичаю спитав господарів, які виглянули крізь вікно:

„Хто тут господар в хаті, чоловік чи жінка?"

„Я тут господар" гордовито заявив селянин. „Ось і сама жінка потвердить це".

Жінка дійсно мерщій потвердила, що її чоловік є господарем в хаті.

„В такому разі", заявив вдоволено новоженець, „бери собі осьде одного з моїх коней".

Селянин зрадів і рішився випрягти карого. Його жінка теж на це згодилась, але тут-же взяла його на бік і щось довго шепотіла йому. Чоловік слухав, слухав, почухрався за потилицюю, аж звернувся до новоженця, який ждав на возі, і раптом сказав: „Знаєте, а може би таки краще сивого взяти..."

Але той розсердився і крикнув:

„Ні! Ти теж не є господарем в хаті, — і тому дістанеш лише курку, — останню, яку маю".

І завернувся до хати пустим возом і від того часу стало всім відомо, що в хаті панує всевладно жінка.

КОНСЕРВАТИВНІ ІНДІЯНЕ.

Найбільшими консерваторами в світі є мабуть Індіяне, що живуть понад Сан-Франціscканським заливом в Каліфорнії і живуть там точно так само вже поверх три тисячі літ, — як не більше. До такого переконання прийшов професор А. Л. Кребер З Каліфорнійського Університету, на основі розкопок старих, в части вже залитих і замулених індіянських осель понад заливом, при чім добув на верх індіянське село, якому рахує не менш, як 3,500 літ.

Трийцять пять століть тому — це час, коли Греки облягали Трою і цар Соломон будував свою святиню, коли ще навіть грецька цівілізація не почалася а предки теперішних Англичан, Французів, Німців, Славян, були повними дикунами, — і в той час в Каліфорнії жили собі Індіяне точнісько так, як тепер живуть. І після трийцяти пять століть цівілізаційних перемін і переворотів в світі в життю їх нащадків ніякої зміни нема.

Та постійність і консерватизм індіянської цівілізації є дуже характеристичні. Навіть в чорношкірих дикунів африканських не можна стрінути нічого подібного. І коли навіть допускати, що розкопані індіянські села не загинули 3,500 літ тому (професор Кребер оцінює їх давнину на що найменш стільки), а пізніш, хочби й тисячу чи дві тисячі літ пізніш, то й одно останнє тисячеліття бачило велитенські цівілізаційні переміни по всім світі — в Европі, в Індії, в Японії, в магометанських країнах, в Китаю, навіть в центральній Азії, — і тільки цівілізація в тій частині Америки ні трохи не змінилася.

Своє твердженнє професор Кребер опирає на факті, що всі викопані ним предмети є точнісько такі самі, як їх тепер уживають каліфорнійські Індіяне. Їх передісторичні предки їли таку саму страву, так само її варили, так само виправляли і шили шкіри, ткали такі самі килими і плели такі самі коші.

Будували свої хати з такого самого матеріялу і так само, як будують їх теперішні Індіяне в Каліфорнії й жили такими самими, по тому самому пляну будованими невеликими селами, приблизно на сто мешканців кожне. Є сліди навіть, що гості заїздили в село і так само їх приймали трийцять пять століть тому, як тепер приймають.

Навіть релігія не змінилась на протязі того довжезного часу. Тих самих чарів, що в доісторичних часах „сповняли своє завдання", ще й тепер уживають, з таким самим успіхом. Одним словом, вся основна культура пережила три тисячеліття бєм ніякої зміни.

ДО ВСІХ ДОПИСУВАТЕЛІВ.

Просимо затямити собі:

1. — Дописі писати коротко.
2. — Виразно і читко.
3. — Лиш по одній стороні паперу.
4. — В дописях подавати лиш правдиві вісти.
5. — Писати лише про річи цікаві для усього загалу читачів, або бодай його значної части.
6. — В дописях нікого не перехвалювати без дійсної заслуги.
7. — Не лаяти нікого особисто, ані не нападати, ані не зачіпати.
8. — Не жадати звороту дописі, яку дописуватель написав за кілька мінут (коли її дуже потребує, може у себе оставити відпис).
9. — Не посилати „наглих" дописей з домаганнєм „сейчас" помістити, бо се звичайно тільки показує, що дописуватель опізнився і хоче, щоб редакція се надолужила.
10. — Не присилати не [illegible] стихів і поезій недоладних щодо форми, або безвартних щодо змісту; а до того й не жадати звороту таких віршів.